СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVI. Ч. 228. Джерзи Сіті, Н. Дж., понеділок, 1. жовтня, 1928. VOL. XXXVI. No. 228. Jersey City, N. J., Monday, October 1, 1928. THREE CENTS.

РЕПУБЛИКАНЦІ ЗАЖУРЕНІ УСПІХАМИ СМИТА

ДЕСЯТКИ ТИСЯЧ ВИТАЮТЬ СМИТА. ПОПУЛЯРНІСТЬ ДЕМОКРАТИЧНОГО КАНДИДАТА ЗРОСТАЄ З КОЖДОЮ БЕСІДОЮ. ФАРМЕРИ МІННЕСОТИ ПІДУТЬ ЗА СМИТОМ.

МІЛВОКІ, Висканзин, 28. вересня. — Три тисячі осіб повитало Ал. Смита на зелізничій стації, а до 50,000 осіб стояло по боках вулиць і махало руками та хустками до Смита і Миссис Смит, котрі переїзджали вулицями міста. В Мілвокі виголосить Смит дальшу програмову бесіду і буде говорити головно про прогибіцію.

Місцеві часописи переповнені описами того приняття, з яким стрінувся Смит в Миннеаполіс і Сейнт Пол. Пишуть, що Смит говорив там до 12,000 людей, а кількадесять тисяч слухало його промови на вулиці і в городі. Стиск був такий, що не могли дістатися до галі навіть партійні діячі і кореспонденти.

Триюмф Смита тим більший, що отсе він здобув стейт, який не голосував ніколи за демократичним кандидатом. Самі републиканці признають побіду Смита і затрівожені його успіхами серед фармерів, котрі готові перейти на його сторону.

УРЯД ВІДКИДАЄ МОРСЬКЕ ПРЕДЛОЖЕННЯ.

ВІДПОВІДАЄ АНГЛІЇ В ОСТРІЙ ФОРМІ. ЗАЯВЛЯЄ, ЩО ПРЕДЛОЖЕННЯ ГОВОРИТЬ ЯКРАЗ ПРО ОБМЕЖЕННЯ ТИХ КОРАБЛІВ, ЯКИХ АМЕРИКА ПОТРЕБУЄ. ВАШИНҐТОН ГОДИТЬСЯ НА ЦІЛКОВИТЕ СКАСУВАННЯ СУБМАРИН.

ВАШИНҐТОН, 28. вересня. — Уряди заграничних справ в Лондоні і Парижі вже мають в своїх руках ноту вашингтонського уряду в справі британсько-французького морського предложення. Уряд уважає те предложення некорисним, бо воно счеркує того рода кружляки і підводні лодки, яких саме потребують Злучені Держави. Тому нота держана в дуже рішучім і острім тоні. Уряд заявляється, що він годиться на обмеження розбудови фльоти, коли це обмеження буде відноситися до всіх родів воєнних кораблів, бо тільки в той спосіб буде можна припинити перегони в зброєнню і довести до зменшення видатків на зброєння.

Ноту ту виготовив департамент стейту під особистим доглядом президента Кулиджа.

БУДЕ ГОВОРИТИ 13. ЖОВТНЯ.

НЕ БОЇТЬСЯ ФАТАЛЬНОЇ ТРИНАЙЦЯТКИ, БО ВОНА НЕ ПРИПАДАЄ НА ПЯТНИЦЮ.

ВАШИНҐТОН, 28. вересня. — Републиканський кандидат Гувер виголосить свою передвиборчу бесіду в Ню Йорку дня 13. жовтня в Медисон Сквер Ґарден, де може поміститися 20,000 людей.

СЛІПИЙ Є ПОСЛОМ І АДВОКАТОМ.

ЦЕ МАЙОР СКАПІНІ, ЩО ОСЛІП НА ВІЙНІ. ПРИЇХАВ ДО АМЕРИКИ, ЩОБИ ТУТ „БОРОТИСЯ ЗА ФРАНЦІЮ". ГРАЄ НА СКРИПЦІ І ПЯНІ. ЇЗДИТЬ НА КОНИ.

НЮ ЙОРК, 28. вересня. — Перед кількома днями висів в Ню Йорку на беріг майор Джордж Скапіні, ветеран світової війни. В хвилі, коли він як командант батерії готовився дня 27. вересня 1917 року до бомбардовання німецьких позицій, впала німецька ґраната, а її відломки зранили йому очі. Майор втратив зір. Але не втратив духа. Пішов до школи, намагаючись поконати хоробу. Покінчив студії і став лоером та виступає тепер перед трибуналом в обороні своїх клієнтів, головно ветеранів світової війни. Є він рівнож парляментарним послом, а як такий забирає дуже часто слово і тішиться загальною симпатією. Навіть їздить по місті на байсиклю і то в часі найбільшого руху. Але кажуть, що це йому приходить не так тяжко, бо його знають в Парижі всі полісмени і здержують рух, як він іде.

Вислано його тепер з Франції до Америки на конвенцію Американського Леґіону, що відбудеться в стейті Тексас, в місті Антоніо. Премієр Поанкаре заявив, що Скапіні найкраще надається як ентузіяст до того, щоби приєднати американські серця для Франції. Скапіні подає, що він приїхав до Америки, щоби закріпити ту приязнь, яка була окуплена жертвами крови підчас війни.

ЧИТАЮТЬ ЧИМРАЗ БІЛЬШЕ.

В ДІЛЬНИЦІ БРОНКС ЗРОСЛО ЧИСЛО ЧИТАЧІВ О 100,000.

НЮ ЙОРК, 28. вересня. — Статистика виказує, що в самих тільки передмістях Ню Йорку вижичено в послідним році 20,000,000 томів книжок. В однім тільки Бронкс число читачів піднеслося о 100,000. До того читачі читають чимраз кращі твори. Звичайні робітники, полісмени і т. п., питають за Байроном, а навіть Кантом. Той поступ треба завдячувати розумним бібліотекарам, котрі вказують читачам на чимраз кращий добір книжок.

ПРОПОВІДАЛЬНИЦІ БЕЗ ПОЛІТИКИ.

НОРФОЛК, Вірджінія, 28. вересня. — В місцевости Лінчбурґ, в стейті Вірджінія, відбудеться на слідуючий місяць стейтова конференція Методистів. Там буде поставлена резолюція в справі заборони говорити з проповідальниць на політичні теми. За такою резолюцією заявився методиський епископ Коллин Денні, котрий буде предсідателем конференції.

ГОТЕЛЬ ДЛЯ ПСІВ.

НЮ ЙОРК, 28. вересня. — В Ню Йорку будують при 108 Іст 38 улиці новий готель, в якім найвищий поверх буде призначений виключно на апартаменти для псів. Там буде для них осібна кухня, норска, ветеринар і спеціяльний доглядач. Багачі не будуть тепер мати потреби журитися псами, коли будуть виїзджати до Европи.

НОВИЙ ДІМ ДЛЯ КАНЦЛЕРА.

БЕРЛІН, 27. вересня. — Німеччина будує нову палату для канцлера, яка буде коштувати около 3,000,000 марок. У тім домі будуть пивниці, яких не зможе розбити і найтяжча артилерія. Це має бути охоронне місце на случай, коли би комуністи чи монархісти счинили повстаннє і бомбардували будинок, де урядує републиканський уряд.

ПОГАНО — КОЛИ ПОВАЖИЛИСЯ НА ДЕМОНСТРАЦІЮ.

В останніх місяцях зросло сильно безробіття в Радянськім Союзі. Особливо тяжке положення безробітних у Москві. Дня 1-го червня ц. р. розпучливі настрої серед безробітних у Москві зросли до тої міри, що вони вчинили демонстрацію перед тамошньою біржою праці. Демонструвало 5 тисяч безробітних, які в крайній розпуці кинулися на пішу й кінну міліцію, що намагалася розігнати демонструючих. З окликами: „хліба й праці!" наступила товпа на розстрільну міліції. Полилася кров. Тільки повздержливому становищу міліції слід завдячити, що розруха не поширилася. Під вечір вдалося делеґатам московського „совету" з трудом заспокоїти демонстрантів обіцянками негайної допомоги. Коли втихомирилося, послідували, очевидно, масові арешти.

Ось як живеться пролетаріятови під обухом „власної" диктатури.

ЮГОСЛАВІЯ ЗАДОВЖУЄТЬСЯ.

Югославія від початку свого існування не має щастя до міністрів. Низький стан рільного господарства та промислу, який під непорадними міністрами вперто стоїть на одному місці, примушує державу раз-у-раз старатися про закордонні позички, щоби вдержати рівновагу буджету. Останніми днями Югославія затягнула нову позичку 50 міліонів фунтів стерл. в Англії. Для підписання позичкового акту виїхав югославянський міністер фінансів Маркович до Лондону.

КОШТИ І ВТРАТИ ВЕЛИКОЇ ВІЙНИ.

Англійське товариство Прихильників Союзу Народів зайнялося зладженням виказу коштів Великої Війни й недавно оголосило результати своїх праць. Втрати і видатки всіх учасників війни разом винесли 1,812 міліярдів франків у золоті й 10,135,000 людських голов... В порівнанні з тими цифрами бліднють всі підсумки дотеперішніх воєн.

ЦЕПЕЛІН ПОЛЕТИТЬ ІЗ СИНІМ ГАЗОМ.

ФРИДРИХСГАФЕН, 26. вересня. — Третя проба з летом цепеліна випала ще краще ніж попередні. Бо кермовий корабель піднісся вгору далеко скорше ніж попередно, а і скорість його завдяки пороблиним уліпшенням була більша. Уряд дозволив рівнож вживати при летах синього ґазу. Того ґазу ужиє цепелін за яких два тижні, коли пуститься в дорогу до Америки.

ПЕРЕД РОЗЛАМОМ У ЖИДІВСЬКІМ КЛЮБІ.

Відносини в жидівськім соймовім клюбі (в Польщі), які досі були провізоряні, бо все ще ґоловує провізорично найстарший віком пос. Виґоцький, стали в останнім часі дуже напружені. На засіданні присвяченому, хто має промовляти від жидівського клюбу при ґенеральній буджетній дебаті, пос. Ґрінбавм виступив дуже рішуче проти посла Райха, заявляючи, що не має до нього ніякого довіря, бо пос. Райх, як вічний угодовець, мусить у кожній промові схилятися перед урядом хочби дістав не знати які директиви. Коли пос. Райх обурився, пос. Ґрінбавм отверто закинув йому продажність, додаючи, що взагалі всі жидівські посли з Галичини політично безхарактерні. Коли всетаки на головній дебаті говорив пос. Райх, то пояснити це треба більшою зорґанізованістю жидівських послів з Галичини, які дають свойому лідерови сильнішу підтримку ніж прихильники Ґрінбавма тому останньому. Справу між пос. Ґрінбавмом і Райхом буде розглядати суд чести. Як кажуть, заступником посла Ґрінбавма буде др. Інзлер, а Райха — др. Шморак.

ЗАЛІЗНИЧА КАТАСТРОФА В ҐРОДНІ.

Дня 4-го червня ц. р. о год. 7.45 рано трапилася на залізничому двірці в Ґродні поважна катастрофа. Пасажирський поїзд, вїзджаючи на стацію, з причини хибного наставлення зворотниці наїхав на другий поїзд, в наслідок чого вискочило з шин кілька возів і два паровики. Двох пасажирів віднесло дуже тяжкі рани й їх у безпритомному стані відвезено до шпиталя. Коло 20 осіб віднесло лекші рани.

НЕМОВА, БОЖЕВІЛЬНИЙ, ЧИ СИМУЛЯНТ?

Перед трибуналом присяглих у Львові став дня 11 травня дивний обвинувачений. Від 9-го лютого ц. р. він не говорить ні слова, хоч до цього часу говорив зовсім поправно. Поводиться несамовито, але лікарі впевняють, що це звичайний симулянт. Зветься цей дивний підсудний Францішек Ґмерцінські й має на своїй совісті цілий ряд злочинів: грабіжі, обманство, силуване, а навіть доконане душогубство і т. п. Всього того доконав, користаючи з польсько-української війни в 1919 р. в Заборю й инших місцевостях біля Рави Руської. Переслухані свідки зізнали обтяжаючо для обвинуваченого.

БРЕМЕН У НІМЕЧЧИНІ.

БЕРЛІН, 27. вересня. — До Німеччини привезено з Америки літак Бремен, на якім перелетіли океан: капітан Кель, майор Джеймс Фицморис і барон Гунтер фон Гінефельд. По літаку пізнати, що він перейшов тяжкі хвилі. Знимали його з корабля при участи численної публики, а заладовано сейчас до вагону, щоби відослати до Берліна на Міжнародну аероплянову виставу.

ВЖЕ МАЮТЬ ЇХ ДОСИТЬ!

В англійському парляменті виступив міністер внутрішних справ Гікс з великою промовою, зверненою проти большевицької підпольної роботи в Англії. Гікс предложив обильний доказовий матеріял та виказав, скільки грошей прислано з Москви на руїнницьку розкладову роботу в Англії. Ціла низка фактів та відкритий широкий плян підпольної роботи большевицьких агентів викликали сильне враження в парляменті. Наслідком виступу Гікса парлямент винесе мабуть рішення видалити з Англії всіх Москалів, що одержали дозвіл на побут в „приватно-торговельних цілях" після розвязання відомого большевицького торговельного представництва „Аркос" в Лондоні.

ЗНОВУ ПОБИЛИ ПОЛЯКІВ НА ЛИТЬ.

З Ковна доносять до польської преси, що підчас останнього свята Божого Тіла прийшло в місцевості Кальварія на Сувалщині до сутички між процесією тамошних Поляків і литовськими шавлісами. Поляки, йдучи в процесії, почали знечевя співати „Боже, цось Польскен". Литовські прохожі, серед яких було кількох шавлісів, взяли цю пісню за провокацію й кинулися на співаючих. Вивязалася бійка, якій поклала край щойно поліція. Польська преса незвичайно обурена цим випадком.

ДУШОГУБСТВО ЧЕРЕЗ „ПОМИЛКУ".

Дня 20-го травня ц. р. доконано у Львові на вул. Цловій душогубства на особі Василя Чайки, при чому його товариша, Михайла Цимбалу, теж тоді тяжко поранено. Поліція арештувала, як запідозрених у злочині, робітників Карла Шміда й Степана Сенькова, але щойно дальші доходження виявили, що вони невинуваті. Дня 12-го червня арештовано справжнього злочинця в особі якогось Геровського, що признався до вчинку, якого доконав через „помилку". Він мав злість на братів Козіцких і тільки через помилку вбив Чайку й поранив Цимбалу.

УЧНІ — ВЛОМНИКИ!

Люблинська поліція викрила добре зорґанізовану банду вломників, до якої належали майже виключно учні середніх шкіл у віці 17—18 літ. Деякі з них походять з кругів інтеліґенції. Банда мала свій статут і виділ. „Діяльність" її простягалася в першу чергу на школи в Люблині й тревала майже рік.

ІТАЛІЙСЬКИЙ КОРОЛЬ ХОЧЕ РЕЗИҐНУВАТИ

НАДОЇЛА ЙОМУ САМОВОЛЯ ФАШИСТІВ. НЕ ХОЧЕ ПІДДАТИСЯ НОВІЙ КОНСТИТУЦІЇ. НАСЛІДНИКОМ НЕ БУДЕ ЙОГО СИН, А АПУЛІЙСЬКИЙ КНЯЗЬ.

БРУКСЕЛЯ, 28. вересня. — В італійській тутешній газеті, що її видають італійські іміґранти, пишуть, що італійський король Віктор Емануель уступить з престола, як тільки італійська палата послів заявиться за приняттям зміни конституції, а тим самим за встановленням Великої Ради Фашистів частиною уряду. Кажуть, що король підпише зміну конституції і розвяже парлямент, а новий король скличе новий парлямент і зложить присягу, зобовязуючись придержуватися нової конституції.

Новим королем не буде наслідник престола князь Гумберт, а тільки апулійський князь. Вже від давна кружляли вісти, що Віктор Емануель незадоволений з влади фашистів і Мусолінія та що хоче резиґнувати з престола. Вісти ті поширювала головно соціялістична преса.

БРИТІЙЦІ НЕ ТРАТЯТЬ НАДІЇ.

КАЖУТЬ, ЩО ХОЧ ЯК ОСТРА АМЕРИКАНСЬКА НОТА, ТА ВСЕЖ ТАКИ ПОРОЗУМІННЯ З ЗЛУЧЕНИМИ ДЕРЖАВАМИ МОЖЛИВЕ.

ЛОНДОН, 28. вересня. — В правительственних кругах не беруть так траґічно американської відповіди на морське предложення. Кажуть так: Англія хоче за всяку ціну зменшити видатки зброєння, але того самого хочуть і Злучені Держави. Отже вже той один пункт повинен їх звести до купи.

КОНСЕРВАТИСТИ ЗА ТАРИФОЮ.

ЛОНДОН, 28. вересня. — Промову премієра Болдвина толкують собі так, що як консервативна партія вдержиться по виборах при владі, дотеперішна тарифова політика буде далі задержана. Англія буде відмежовувати свою індустрію високими цлами в подібний спосіб, як це робить републиканська партія в Америці.

І КИТАЙ ЗАВОДИТЬ ТАРИФУ.

АЛЕ ЩЕ ПОЖДЕ З НЕЮ. ЧУЖИНЦІ БУДУТЬ МАТИ ЗМОГУ НАГРОМАДИТИ ТОВАРІВ ДО СХОЧУ.

ШАНГАЙ, 28. вересня. — З нетерпеливістю ждуть на проголошення нової цлової тарифи, яку готує міністер фінансів Т. Сунґ. Це буде новий крок з боку націоналістичного уряду в напрямі економічного визволення Китаю. Сунґ заявив, що тарифа ввійде в життя допера з 1. січня 1929 року. Ціль її: піднести краєвий промисл.

ПРОБА З СИНІМ ҐАЗОМ ВДАЛАСЯ.

ЗИСКАНО НА ЛЕГКОСТИ, А НЕ НА СКОРОСТИ. ЗА ТИЖДЕНЬ ВИБЕРЕТЬСЯ НОВИЙ ЦЕПЕЛІН В ДОРОГУ ДО АМЕРИКИ.

ФРИДРИХСГАФЕН, 28. вересня. — Переведено пробний лет з новим синім ґазом. Цепелін перелетів 180 кільометрів (около 111 миль) на протязі одної години і 30 мінут.

Пасажири висилали з цепеліна ріжні депеші по радіо до знакомих. Переїзджаючи через Баварію, післали депеші до австрійських Німців, бажаючи їм як найскоршого обєднання з Німеччиною. Між подорожними був і Павло Лебе, президент парляменту. Він виголосив бесіду, яку передано по радіо, а в якій дав признання д-рови Екенерови за викінчення такого великого діла. Др. Екенер дякував за признанне, але додав, що воно належиться не йому, а покійному графови Цепелінови.

Новий цепелін переведе ще два пробні лети, а від понеділка за тиждень пуститься в лет до Америки.

МАЛО НЕ ПОБИЛИСЯ В ПАРЛЯМЕНТІ.

МІНІСТЕР НАЗВАВ ПОСЛА БРЕХУНОМ. ВСЕ ТЕ ЧЕРЕЗ ҐЕНЕРАЛА РОССІ, ЩО ПОПАВ В РУКИ ФАШИСТІВ.

ЖЕНЕВА, 28. вересня. — В швайцарськім парляменті прийшло до горячої дебати з приводу пірвання фашистами ґенерала Россі. Соціялістичний посол Ґрабер кинув підозріннє на швайцарського міністра закордонних справ Мотту в тім напрямі, що Мотта сприяє фашистам, що до него не можна мати в тім напрямі довіря та що Федеральна Рада мусить домагатися видачі ґенерала Россі, котрого пірвали італійські жандарми на швайцарсько-італійській границі і поставили перед фашистський суд за критику фашизму.

Джюзеппе Мотта назвав Ґрабера брехуном і заявив, що він ніколи не мав симпатій до фашизму, бо почуває себе демократом і вірить в демократію. Але ще з того не виходить, щоби він не міг признати Мусоліньому певних духовних здібностей.

БАНКРОТУЮТЬ З СОВІТСЬКИМИ КОНЦЕСІЯМИ.

БЕРЛІН, 28. вересня. — Мабуть не буде багато охочих до вкладання капіталів в совітські підприємства, коли капіталісти довідаються про банкротство Деревної Компанії Молоґа. Ту концесію набув в Москві перед 5 літами бувший канцлер Йосиф Вірт, автор рапальського договору, коли то Німеччина, визнаючи совіти, заключила з ними торговельний договір. Вірт одержав в Москві як найкращі услівя. Але це не помогло. Шеровці втратили всьо, а вірителі одержали тільки 27%. Втрати виносять $4,125,000.

ВЕРЕСЕНЬ — МІСЯЦЬ СИРОТИНЦЯ-ЗАХИСТУ У. Н. СОЮЗА

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 0, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодинокe число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

„ПРОТЕСТАНТСЬКА НЕБЕЗПЕКА"

Під таким заголовком помістив американський ліберальний тижневик "THE NATION" статтю про відношення церкви до політики. Нагодою для сеї статті послужили сьогорічні президіяльні вибори в Америці, але стаття порушує важне питання, яке може мати ширше значіння на довгі роки.

"THE NATION" показує, що републиканська агітаторка Мейбел Вокер Вилебренд порадила недавно огайській стейтовій конференції методиської епископальної церкви, щоби пастори сеї конференції записалися з пасторами церков по всіх Злучених Державах та закликали їх агітувати за кандидатурою Гувера. Модератор презбитеріянської церкви знова закликав всіх презбитеріянів, щоби вони як один голосували за Гувером. Значить, протестанти збираються голосувати масою проти Смита, бо він католик.

"THE NATION" підчеркує, що кожда людина має право голосувати проти Смита, коли, на її думку, католицька церква грозить американським свобідним інституціям, як се недавно заявляв Маршел у своїй дебаті зі Смитом. Однак газета протестує проти того, щоби американські політики уживали релігійної ворожнечі як політичного аргументу, бо се втягає протестантські церкви у політику краю та робить їх провідною політичною силою.

Газета протестує проти того, щоби в сей спосіб робити політичну справу догмою церкви. Коли такої похибки допускається маленька церква, се ще не така велика хиба, але як сего допускається велике віроісповідання, що має в краю перевагу (як се є з протестантизмом), то проти сього треба повстати.

"THE NATION" кінчить статтю знаменним уступом:

"Ні, ми не боїмося католицької небезпеки в Злучених Державах. Коли католицизм уплинав у загалі на Ал. Смита в його урядованню, то хиба на стільки, що робив його незвичайно обереженим у іменовавню некатоликів на урядові становиска. Але як протестантські біґоти будуть далі робити свою огидну роботу, то в сьому краю буде справдішна небезпека протестантська. Тоді чесні люди справді почнуть бажати собі, щоби президентом у 1928. році став католик, у 1932. жид, а в 1936. безбожник".

Коли протестантські церкви будуть далі цькувати на політика лишень через його релігійну приналежність, то американська засада розділу держави від церкви, яку тепер в Америці признають навіть католики, які її не признають у краях, де вони мають перевагу, зійде на ніщо. Значить, тоді держава буде послугуватися церквою як політичним оруддем, а зате церква зажадає державної помочи проти своїх противників. Се Америці нічим добрим не ворожить.

ВЛАДИКИ ПОДВИЗАЮТЬСЯ

(Оригінальна допись до „Свободи" з Галичини).

„Візії" епископа Коциловського і його ворожнеча з д-ром А. Чайковським. — Коронація образу Богородиці в Самборі і проповідь о. С. Кульчицького. — „Злазіть з проповідальниці!" — Загальне обурення вірних, а іронічні усмішки польських епископів. — Злорадність польської преси. Передовиця „Слова Польского" п. заг. „Злізайте!" — Вигадані напади на польську державу та вигадане славлення Унда. — Польська толеранція (?) та гойні (?) субвенції для „Сільського Господаря" та „Маслосоюза". — Дедукція українських проповідників. — Най поліція замкне рот „вивротовцом"! — Побожність російського офіцира та перестрілений плащ. — Епископ Коциловський не жадав від своїх питомців „дівственности", але лиш „безженности".

Один із головних ширителів целібату у Східній Галичині, перемиський гр.-кат. епископ **Коциловський,** — знаний є зі своєї загонистости і мстивости, щось так як і другий поклонник целібату, епископ Хомишин.

О. Коциловський має між иншим особисті порахунки зі звісним нашим письменником **д-ром Андрієм Чайковським** з Коломиї — а сталось це ось з якої причини:

На передвеликодних реколекціях, виголошених у гр.-кат. семинари духовнім в Перемишли, оповідав о. Коциловський, що йому **явився Ісус Христос** та заявив йому, що **целібат** мусить бути впроваджений в його дієцезиї. Це списав один з питомців та оголосив в перемиськім „Українськім Голосі".

Др. А. Чайковський написав в наслідок цего в тій самій газеті статтю п. з. „**Чого я навчився від епископа Коциловського?**", в котрій його немилосердно висміяв.

Це дуже заболіло о. Коциловського, тимбільше, що з тими візіями він взагалі не мав щастя. І так прийшов раз до нього один сільський священик і просив о пораду в одній важній справі.

Ішло іменно о нове подружжя жінки, котрої чоловік пропав у світовій війні. Власти світські при захованню всіх формальностей признали того вояка за померлого, а вдова по нім звернулася до свого пароха, щоби їй дав шлюб з новим кандидатом до подружнього стану.

Парох — маючи певні сумніви щодо дійсної смерти першого мужа — звернувся отже о пораду до епископа.

Еп. Коциловський відповів йому таке:

„Пождіть тут, а я піду до другої кімнати і пораджуся з Ісусом Христом".

По яких двацятьох мінутах вертає і каже до пароха:

„Я мав власне візію Ісуса Христа, котрий мені заявив, що перший чоловік цеї жінки справді на війні погиб. Можете отже подружити її з другим".

Так і сталося, а не минуло пів року, як з Сибіру повернув той перший чоловік до рідного села та до відданої вже за другого своєї жінки.

Це стало звісним у цілій дієцезиї і дуже захитало довіре гр.-кат. духовенства до „візії" еп. Коциловського.

Як ми зазначили — то належить він до людей завзятих і мстивих. І ось недавно та мстивість, а зосібна ненависть до д-ра А. Чайковського вибухла з незвичайною силою і серед цілком особливих обставин.

Еп. Коциловський розпорядив, щоби в Самборі устроєно торжественну **коронацію** чудовного образу Богородиці, що міститься в тамошній гр.-кат. церкві.

Торжество тревало з великою помпою через три дні, а для більшої паради та для заманіфестовання „братніх учуць руского людю" запрошено до співучасти також двох латинських (польських) епископів: **Новака і Фішера.**

Третого дня тих торжеств, коли церква була переповнена вірними, а всі три епископи засіли на своїх престолах — виголошував проповідь народний діяч о. **Симеон Кульчицький**, гр.-кат. парох з Вощанець.

Він представляв між иншим в своїй проповіди, що побожність і релігійність є у нас поширена не лише між простим народом, але і між інтелігенцією, а яко примір такого побожного інтелігента навів власне нашого письменника д-ра А. Чайковського.

На це понісся нараз мов грім через церкву голос розлюченого о. Коциловського:

„**Говоріть про Пресвяту Богородицю!**"

От. Кульчицький відповів на це покірно:

„Позвольте, Преосвященний, щоби я допровадив свою думку до кінця".

А епископ Коциловський ще грімкійше:

„**Отче, злазіть з проповідальниці!**"

По церкві понісся шум невдоволення, о. Кульчицький справді зліз на долину, а епископ приказав місцевому пароховi, о. Рабієви, докінчити проповідь.

Та найбільш невдоволеним і обуреним стало само гр.-кат. духовенство, котре мусіло дивитись на іронічні усмішки латинських епископів та їх духовного причоту. Сам факт є взагалі нечуваний доси в церковній історії і навіть після державного карного закона становить гостро карану провину.

Про цілий той сумний інцидент наша українська преса мов води в рот набрала, не хотячи справи розмазувати.

Зате польській пресі давно вже не лучалася така пишна нагода накинутись на українське духовенство. А з якою злорадністю описує вона цілу ту пригоду, зазначуючи, що щось подібного між латинським духовенством є безумовно виключене!

Та попри сторонниче представлення самого факту польська преса робить ще дуже далеко йдучі виводи і політичного характеру.

Ось послухаймо — для прикладу — що пише „Слово Польскє". Вшкварило воно на ту тему аж вступну статтю під заголовком в українській мові: „Злізайте!" Та пише зараз таке:

„З нагоди відпусту мав парох в самбірській церкві проповідь, котру розпочав від **нападів на державу та від вихвалення сепаратистичного** Унда. Присутний на відправі та прислухуючийся проповіди перемиський епископ кс. Коциловський перервав „казнодзеї" словом „**злізайте!**"

„Отся пригода є й справді інтересна та оригінальна і повинна звернути увагу на себе. Здається іменно, що в історії католицької церкви ще такого доси не бувало, щоби епископ в присутности вірних публично і так драстично зганьбив душпастиря, а з другої сторони, щоби священик в присутности свого наставника виголошував погляди, на котрі, яко явно колідуючі з душпастирськими обовязками а надто не позістаючі в ніякім звязку з дотичним релігійним торжеством — той наставник був змушений у такій гострій формі реагувати.

„Однакож поза самою інтересністю тої події — ще більше інтересною є політична наука, що в тій події міститься.

„Самбірський інцидент є яскравою блискавицею, що навіть сліпим мусить відслонити сумне жниво доктринерського лібералізму і дитинної польської толеранції, котру в самовбийчий спосіб практикують декотрі впливові чинники супроти сепаратистичної української кліки. Той лібералізм і та толеранція обсипували доси гойно (?!) субвенціями „Сільські Господарі", „Маслосоюзи" і инші „господарські" інституції українського сепаратизму (?!) в тій цілі, щоби діждатися крепких пощочин, даваних послами - сепаратистами в соймових „заявах", на терені Женеви та в церкві.

„Кс. біскуп Коциловський не може бути чейже присутним на всіх відправах в кождій церкві, не може отже контролювати всіх, піклуючихся про спасення душ своїх овечок „проповідників". А що вони говорять, коли нема в церкві кс. біскупа Коциловського? Чи знають про це пп. воєводи? Чи знають про це пп. старости, що не лиш у Самборі доми господні перемінюються на торговиці партійних і противдержавних політичних віч?"

В тім дусі пише „Слово Польске" далі та закликує поліцію, щоби окликом „**злізайте**" замкнула рот „вивротовцом" так, щоби не сміли на будуче поборювати „панства" та деморалізувати людність.

Як бачимо, то „Слово Польске" знаменито використало нетактовний поступок еп. Коциловського, що був лише випливом його нечуваної загонистости та мстивости.

Додам ще, що заки о. Кульчицький прийшов у своїй проповіди на д-ра А. Чайковського, людину справді дуже побожну*), представив він ось який факт:

Підчас світової війни стояв у нього на кватирі один висший російський офіцир. Одного разу зайшов о. Кульчицький несподівано до його кімнати і застав його клячучим перед образом Богородиці в глибокій молитві. Скінчивши молитву, офіцир піднісся з землі і сказав о. Кульчицькому таке:

„Ви не дивуйтеся моїй побожности — але погляньте на отцей мій плащ: він є подіравлений кулями — але преці ні одна з них мене і не царапнула навіть. Це я маю завдячувати лише моїм горячим молитвам до Богоматери".

Колиж зараз по тім оповіданню о. Кульчицький приступив до опису побожности д-ра А. Чайковського, то еп. Коциловський викликав ні сіло ні пало той нечуваний скандал.

—o—

На закінчення цего інциденту годі не повернути ще раз до „доблесного" о. Коциловського. У своїм реколекційнім викладі в перемиськім духовнім семинари він, покликуючись на явившогося йому Ісуса Христа наказуючого впровадити целібат старався позискати для тої справи питомців ось ще якою заявою:

„Я не жадаю від вас „**дівственности**", але лиш „**безженности (целібату)**".

Нема що казати: дуже це етичний арґумент в устах церковного достойника!

Ю. Г.

*) Що неділі і свята є др. Чайковський присутний в церкві на цілій співаній Службі Божій.

В. Кедровський.

1917 РІК.

(220)

Я до нього особливого страху не почував, і, коли було проголошено про мітінґ в театрі, на якому буде виступати Муравйов, я вжив всіх зусиль, щоби попасти на той мітінґ. Хотілося побачити знову на власні очі та почути, що буде говорити цей крівавий деспот, мій бувший колеґа й до певної міри приятель. Навіть мав я гадку пробратися до нього, та коли буде нагода поговорити з ним. Про що говорити, я й сам не уявляв — це залежалоб від того, як він мене стріне.

Я на мітінґу в театрі. Величезна галя театру знизу до самого верху щільно забита ріжношерстною „революційною" масою. Ближче до сцени й на сцені салдати та военні матроси. В галі ріжні типи „пролетаріята" та розхрістаних військових. Ними обліплені всі кольони, всі стіни льож. Повернутися не можна, так тісно.

Мало звертає увагу на промовців цей величезний натовп, бо чекає „свого" Муравйова. Чекає, що цей страшний „каратель" буржуазії скаже своєму „улюбленому пролетаріятови".

Аж ось на сцені появляеться Муравйов. Дріжить театр від бурі оплесків та ріжних революційних вигуків. Натовп екзальтований, натовп дійшов до отупіння, ніби побачивши на руках улюбленого свого матадора кров його перемоги над биком: буржуазією й контр-революцією.

Нервово починає свою промову цей вже божевільний кумир червоного натовпу.

— Хрістос прішол с вастока і я прішол с вастока, — кидає він беззвязними фразами. — Хрістос пріньос мір і хлеб рабочім людям і я єво несу...

Натовп оплескує, натовп екзальтується цими уривочними фразами. Чим далі, тим більше сам Муравйов впадає в нервовий афект, бігає по сцені й з піною на губах грозить знищенням та смертю „всей міравой буржуазії". Обіцює й клянеться „зажечь пажар міравой революції".

— Я несу смерть міравой буржуазії... Смерть міравому капіталу: немецкаму, францускаму, американскаму, смерть всем експлоаторам народа...

Кожен його несамовитий викрик покривається ще більше несамовитими вигуками цього натовпу, що потребує лише „хлеба і зреліщ", при тім ці „зреліща" мусять бути крівавими, огидними, страшними, бо лише вони можуть насолодити і задовольнити колективну душу садиста, цього „революційного народу".

Нарешті закінчив свою промову цей нещасний і хорий кумир натовпу тим, що вимагав від одеської „буржуазії" дескільки міліонів рублів контрибуції, бо інакше від Одеси грозив каменя на камені не залишити.

Скінчив він свою промову й довго не стихає страшний рев розлюченого та наелектризованого натовпу. Тяжко дихаючи, з блукаючими, виблискуючими очима стоїть Муравйов серед сцени й жде собі опонента або иншого свого промовця.

На сцені зявляється поважна постать старого одеського адвоката й відомого діяча партії соціялістів-революціонерів Кулябка-Корецького. Він уже давно сліпий. Сам Муравйов піддержує його за руку, допомогаючи йому стати на підвисшення біля катедри. Галя зловіще затихає. Що скаже Кулябко-Корецький? Як це зареаґує Муравйов? Адже Кулябко-Корецький буде говорити в імени „общественних деятелей" Одеси, яких запрошено на віче.

— Таваріщ Муравйов сказал, що Хрістос прішол с вастока, — почав свою промову сліпий революціонер, — но пусть же таваріщ Муравйов не забиваєт, что й Атіла прішол с вастока...

Немов би якась іскра жаху за старого пронизала частину авдиторії; всі ніби аж присіли, принишкли ще нижче, а з другої сторони почувся якийсь нервовий відрух від екзальтованого натовпу більшости, що, мовляв, ось тепер Муравйов себе покаже й дасть знамениту насолоду тим, що шукають крівавих зрілищ.

Але тихо так, немов би перед очікуванням страшної експльозії. Кулябко-Корецький робить павзу й незрячими очима звертається в бік Муравйова, а у того лише перекосилось обличча, лише якось конвульсійно здрігає він усім своїм єством і на лиці зробив страшну, божевільно-саркастичну усмішку.

Кулябко - Корецький продовжував свою промову при могильній тишині в галі. Він говорив, що Муравйов може бути або Христом, або Атилею, але досі він виявив себе лише як Атиля і його остання промова була промовою Атилі а не проповідю Христа.

Під нечисленні, боязливі оплески зійшов з катедри старий соціяліст-революціонер. Навіть сам Муравйов знову помагав йому зійти та ніби-то хотів висловити своє лицарське зрозуміння його промови. Здавалося, що старий соціяліст своєю відвагою та прямотою розвінчав перед натовпом її кумира. Але вже за слідуючими промовцями Муравйов поводився не так. Лише на обережну увагу бувшого міського голови Фрідмана, що не можна так скоро зібрати таких великих коштів контрибуції, як вимагає Муравйов, почувся несамовитий вигук-команда Муравйова:

— На Алмаз єво!...

Натовп знову оплескує. Він знову задоволений, бо знає, що це значить попасти на Алмаз! Він знову має насолоду чути кров і трупний запах жертви насильства божевільного „вождя".

Ледве впросили представники громадянства, щоби „помилував" Муравйов Фрідмана й не одправляв його на кружляк Алмаз. Цей кружляк стояв в одеському порті. На ньому була влаштована перша одеська чрезвичайка. Попавших туди жертв страшенно мучили, катували й палили потім в корабельних печах, або привязували вагу до ніг та кидали в море. Пізніше, при зміні влади, коли водолаз там спустився на дно для його огляду, то збожеволів, побачивши себе в оточенню соток трупів, що стоючи хилиталися у воді. Там був ліс на дні моря мертвих тіл невинно замучених. Не один десяток і Українців перейшов через це пекло большевицького „правосудія", помсти божевільного натовпу садистів, спянілих від крови.

Годі мені було вже думати показуватися на очі Муравйова. Треба було скорше вибиратися з цього міста страшного крівавого розгулу матросів, красноґвардейців та черні.

День і ніч ішли в Одесі арешти та розстріли ріжних неугодних большевикам людей. Зводилися особисті порахунки між собою старими ворогами, мстилися салдати на своїх бувших начальниках, мстилися робітники на своїх хазяїнах, мстилися старі вороги ізза якихнебудь персональних непорозумінь. А передовсім ішов організований, крівавий похід проти всіх свідомих Українців. Залишаючись в Одесі, я ризикував, що мене хтонебудь пізнає й видасть большевикам. Також тут я був цілковито безборонний, пісчинкою нічого невартною й нічого не значучою. Попадешся в руки катів, як курка в борщ, не писнувши навіть.

Вирішив рушати назад до Звенигородки, добираючись туди через Вознесенськ залізницею, на якій не було такого руху, як на инших залізницях. Треба прилучитися до Шинкаря та Тютюнника, щоби з ними ділити свою долю. Иншого виходу я не бачив.

IX.

В РІДНИХ СТЕПАХ.

Старими шляхами. — На хуторі діда. — Спогади про минуле й старе. — Знову в похід. — На відпочинок.

Без особливих пригод я добрався залізницею до Вознесенська. Вже з Одеси почав помічати, що на залізницях большевики збільшують та скріпляють контролю документів у пасажирів. Все частіше стали траплятися арешти „підозрілих" осіб, що мені не дуже подобалося.

Крім того для мене була загроза, що хтонебудь з тих, що тепер збольшевичилися, або й раніше були большевиками, може мене розпізнати. Тому я вирішив, що безпечніше буде свою мандрівку далі продовжувати не залізницею, а на коні.

У Вознесенську, в кінному полку служив родич моєї жінки й через нього я дістав доброго коня, рушницю й сотки дві набоїв, а саме головне, нові документи, вже з підписом большевицького „начальства" полка, що „Таваріщ Петр Зубенко" по демобілізації їде до дому на Київщину на власнім коні „і з собственним вооруженієм". Це вже було ліпше від старої посвідки уланського полку, до якої я завжди при провірці документів мусів пояснювати, що їду до Єлисавету до далеких своїх родичів, бо Бесарабщину захопили румунські кровопийці-цигани й не пускають туди нас, демоблізованих.

Привязавши до сідла фуражу для коня на дві добі й захопивши собі харчів, я рушив у дальшу дорогу на Бобринець. Осторонь від залізниці нічого особлившого не було, що нагадувалоб, що большевики тепер хазяйнують. Селяне спокійно їхали собі до міста й з міста, їхали на ріжні базари і т. д. Лише в містечках та в більших селах був якийсь підвищений настрій та чулася нервова рука нової „влади", нового „начальства", що починала адмініструвати. Всеж не завжди я почував себе спокійно, коли доводилося заїздити в більші містечка чи села. Тому я почав зовсім уникати заїзду в них і навіть старався їхати не широкими шляхами, а побічними, проходячи більшу частину дня балками.

(Дальше буде).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОГО ФАРМЕРА В МИЛВИЛ, Н. ДЖ.

Робив я в Джерзи Сиґі, Н. Дж., через 8 літ на-ніч, коли в 1915 році вичитав я в часописи, що в Милвил, Н. Дж., закладається українська колонія. Поїхав я, купив собі 13 акрів малого ліса і вернув назад до своєї роботи. Робив далі аж до 30. січня 1917. Навкучилася мені та нічна робота і я її зіставив. Побув ще пару тижнів, а нарешті задумав поїхати до Милвил. Розпродав я свої річи, котрі мав, і зібрав усіх грошей 80 долярів. Узяв зі собою жінку і троє дітий; найстарша мала 6 літ, хлопець — 4, а наймолодша мала 3 місяці.

17. лютого 1917 о 2.10 год. пополудни приїхав я „треном" до Милвил. Нікого знайомого я тут не мав, тому я лишив жінку з дітьми на стації, а сам пішов шукати за хатою. Щоби було де забрати жінку й діти, то я довго не шукав. Найшов 3 „руми", за котрі заплатив 5 долярів на місяць, вернув на стацію й забрав жінку з дітьми, привів до того „гавзу" і лишив їх там. Сам пішов до склепу, купив печ, ліжко і 6 крісел, за котрі разом заплатив 35 долярів. Так мені ще зоставилося 40 долярів на життя й на будову моєї фарми. Більше в мене гроший не було, хоч я працював в Америці 8 літ, бо я висилав грош до краю й там купив поле.

Так я побув пару днів. Роздивився троха по місци, купив сокиру й пішов на свою фарму. За пару днів я вирубав кавалок ліса, щоби було де поставити „шанду". Відтак я пішов на „„лумберярд" і розповів там про ціле своє положення. Дав я власникови $20 а він сказав, що дасть мені „лумбер" на „шанду". І дійсно, він дав мені дерево і я побудував собі „шанду" на 2 руми. Коштувало то мене 200 долярів, з чого я заплатив 20 долярів, а 180 я завинив. Робота була моя, бо вже я сам ставив. Так до одного місяця я перебрався на свою фарму.

Побувши там два дні, я пішов до фабрики шукати роботи. Зачав я робити в скляній „шапі", де виробляють скло. Там робив я пару тижнів. Заробивши дещо гроша, я пішов до тих Жидів, що торгують коровами і згодив одну корову за 64 доляри на виплат протягом року. І далі робив у „шапі", а як прийшов до дому, то робив годинами у дома і по троха виплачував то, що я узяв на виплат.

Далі я запізнався з тими українськими фармерами, що вже були тут по два, три, або й чотири роки. Питаю їх, як їм поводиться, і як можна на прожиток заробити. Як звичайно від наших, дістав я відповідь: „Тікай, чоловіче, звідси, заким ще всіх гроший не розтратив!" Я не боявся, що розтрачу гроші, бо їх у мене не було, але жінка, як то почула, почала журитися і мене з собою. Так я вже зачав знеохочуватися. Але раз я зайшов до одного Американця-фармера, котрий любив допитуватися за старий край, як там фармерують. Я йому давав відповіди й розповідав і ми вкінці пізналися з ним на добре. Казав я йому, що чув, що тут не можна „зробити життя". Як я йому се сказав, то він дуже розсміявся й дав мені коротку відповідь:

„Дивися: тут, в Милвил жиє 16,000 людий, і усі роблять життя! Чому ти один не міг би цього зробити?"

Так я застановився над тою відповідю і як хто що мені говорить, або жінка, то я їй даю розраду, кажучи: „Чекай! Будемо видіти далі!" А як чужий мене відраджує, то я сміюся тай говорю: „Або смерть, або торба грошей! Отож я буду пробувати, що буде!" І роблю своє далі.

(Дальше буде)

Теодор Ковальський.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Український Народний Дім виставлений на ліцитацію.

Типел, адвокат членів Народного Дому, які процесуються проти заряду Дому, дістав листа від Метрополитен Сейвинґ Бенк на розі Третої Евені й Семої Вул., що банк виставив Народний Дім на ліцитацію. Ліцитація має відбутися дня 16. жовтня.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

На допомогу Рідній Школі.

Дня 26. вересня 1928. відбулася в Народнім Домі в Ню Йорку друга нарада відпоручників нюйорських українських товариств в справі допомогової акції в користь Рідної Школи. Явилися представники тих товариств, які на попередній нараді не були заступлені. Проводив п. Л. Ковтун, секретарювала п. Дембицька.

Поширено Комітет. Постановлено уладити велике віче всіх українських чинників, яким дорога будучність рідної нації. Віче має відбутися 7. жовтня 1928. в салі Народного дому в Ню Йорку, о год. 2.30 пополудни.

Пробивався дуже прихильний настрій для Рідної Школи. „Сумно, — говорив один з бесідників — що Рідна Школа мусить висилати делеґата щойно з просьбою до нас. Ми повинні вже були заслужити на її подяку. Кожде товариство повинно в своїх рядах щиро працювати для Рідної Школи. Тоді можна багато зробити. Памятаймо, що Рідна Школа це фундамент будучого життя. Не оглядаймося на це, кого при ній нема, а робім своє".

Такий задекльорований настрій пробивався з промови кожного бесідника. Видно що Рідна Школа має глибокі коріні в серцях Українців, які мусять боротися одночасно не тільки за державну самостійність, але й за національну окремішність.

Віримо, що на салі Народного Дому найдуться всі Українці, які бажають добра рідному народові.

КОМІТЕТ ЗЛУЧЕНИХ ТОВАРИСТВ У НЮ ЙОРКУ:

Лонгін Ковтун, голова; **Дембицька,** секретар; **Іван Пацьорко,** скарбник. Члени: **Юлія Яремова, Стефанія Абрагамовська.** Контрольори: **Дроботій, Гриник і Сокальчук.**

БОСТОН, МАСС.

Концерт співаків Укр. Національного Хору.

В неділю, 23. вересня, відбувся в Бостоні концерт гуртка славних співаків відомого Укр. Нац. Хору А. Кошиця. Українська громада Бостону мала нагоду слухати народні українські пісні, гармонізовані великими нашими композиторами — Лисенком, Леонтовичем, Стеценком, Кошицем, Зарембою та др.

„Щедрик, Щедрівочка, Прилетіли ластівочки, стали вони щебетати"... — це дороге українському серцю щебетання! Звуки рідної пісні лунали по галі, зачаровуючи слухачів, і кожний присутний міг перенестись думкою в „садок вишневий, де хрущі гудуть", де „Дніпро реве", де „могила в полі з вітрами говорить" і де не вмерла й ніколи не вмре Україна.

В концерті приймали участь співаки хору Кошиця — відомий бас М. Гребенецький, К. Щит, сестра композитора К. Стеценка — Дора Стеценко та пані О. Копачук.

Сольові точки чудово виконали: п. М. Гребенецький — „Ой Дніпре", та п. Щит — пісні з „Наталки Полтавки", а сольовий відділ складався головно зі співів відомої української артистки Марії Гребенецької. Чарівний голос та прекрасне художне виконання річей сеї співачки дійсно заставляє нас поставити її на один степень з великими нашими артистами. Треба зазначити, що наша артистка після того, як она скінчила студіювати спів в Київі у відомого українського оперового співака О. Мишуги, нею дуже зацікавився Микола Карпович Садовський, котрий заанґажував її співати в його театрі, де вона й виступала 4 роки в головних ролях. Після Садовського п. Гребенецька співала в київській, одеській та пражській опері, а після війни обїздила з концертами всю Галичину, Чехо-Словаччину, а останні часи співала в Італії, звідкіля і приїхала до Америки.

Не можна не одмінити недавно написаної п. Кошицем нової пісні „Бодай тая степовая могила запала", виконаної на концерті дуже гарно мішаним квартетом (п. Гребенецька, п. Стеценко, п. Щит, п. Гребенецький). Ця пісня мала великий успіх.

Незабаром **филаделфійська українська громада** буде мати нагоду слухати тих самих співаків, бо на слідуючому тижні вони їдуть до Филаделфії.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ПАТЕРСОН, Н. ДЖ. Повідомляється членів Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 64, що місячні збори відбудуться в суботу, 6. жовтня, в годині 7-мій вечером, в гали на Main St. Проситься всіх членів прибути на сі збори, бо маємо важну справу до полагодження. Довгуючих членів проситься вирівнати свої залеглости. — В. Матвіяс, предс.; Г. Ничка, кас.; П. Криловський, секр.

Неможливе.

Касієр, вимінюючи робітникови чек сплямленими банкнотами, каже:

— Сподіюся, що ви не боїтеся мікробів?

— О, ні, — відповів робітник, — на моїй платні навіть мікроб не виживе.

БІДА НА ЗАКАРПАТСЬКІЙ УКРАЇНІ.

Нема кращого краю, як наша Верховина. Там сині гори, зелені пахучі ліси, воздух наче мід, чисті мов слеза гірські річки й потоки. Там така красота, такий рай, що не хотілосьби й жити в иншому краю.

А багацтва скільки! Скрізь урожайні поля, широкі пасовища, ліси. Але це маєтки державні, панські й церковні. А у селян не тільки зовсім мало землі, але вона найгірша. Там селянин джаґаном землю копає й між камінцями картоплю садить. Земля на склонах гір — прийде дощ, все змиє. Там селянин у день працює, а в ночі сторожить поле від диків, бо все порилиби.

І серед цеї величавої краси природи, серед цих багацтв конає в голоді довгою, повільною смертю народ.

Наша закарпатська Верховина завжди була краєм голоду й нужди. Причиною цего є страшне беззмелля селянства з одного боку, а промисловий занепад краю з другого боку. Голод на Верховині є постійним явищем, тягнеться вже десятки років. Але тепер положення ще страшніше.

Війна збільшила біду, а ніхто шкід не повернув. Безробіття збільшилося, границі для еміґрації замкнені, тягар податковий тисне ще більше. Дикий звір, від якого не вільно боронитися, нищить останки врожаю. Верховинці конають повільною голодовою смертю.

Комісія, що їздила на Верховину, була в цілому ряді сіл в ріжних округах. Розпука нужди й голоду є не в поодиноких селах, але скрізь, всюди по цілій Верховині.

Комісія ствердила, що народ на Верховині вже так прибитий бідою, вже до такого степеня виснажений, що став байдужим. Не має вже навіть сили боронитися за своє життя. Це так, як той, що в люту зиму так вже закостенів в чистому полі, що не має сил боронитися, тільки сяде й чекає, коли замерзне до кінця. Так і на Верховині — там люди завмирають тихо, безсило й покірно.

В хатах нема нічого, хіба декілька кілґ. картоплі (крумплів) і згнилі вонючі [illegible] капусти. Вівсяний хліб (ощипок), це рідке багацтво. Їдять буряни. В вечір нема чим світити. Нема білля й одягу. Нема за що лікувати хворих.

Комісія ствердила, що скрізь на цілій Верховині за цілий тиждень перебування там не можна було бачити дітей, що граються. Діти або мовчки стоять, або сплять. Лиця в них наче в старих. Голодні діти. Більша частина їх вмирає. Вижи вають тільки найсильніші.

Др. Остап Грицай (Відень).

ОЛЬГА КОБИЛЯНСЬКА ЯК ПИСЬМЕННИЦЯ

(13)

ПОВІСТИ Й ОПОВІДАННЯ З МУЖИЦЬКОГО ЖИТТЯ.

Бо він, добувши любови Тетяни, все таки не гадає одружитися з нею, тільки вертається до тихої, ласкавої Насті, яка йому на дружину відповідніша, ніж горда Тетяна. Про це дізнается Тетяна від старого Андронаті, через якого Настя велить переказати Тетяні, що Гриць ні гадки не має собі про неї, що він перестав її любити, та що Настя його одинока суджена, яку він засватав уже давно (с. 119). Тут треба сказати, що те переказування через Андронаті вражає де-що неприродно, бо те, що переконує Андронаті, займає в книжці трохи не цілу сторінку тексту, а наш Циган переказує все — дослівно, начеб записав і витвердив на память. І не остоюється під критичною аналізою і те, що Тетяна вірить на слова старому Циганові, і не шукає опісля рішаючої **особистої** стрічі ні з Насткою, ні — й передовсім — з самим Грицем, щоб провірити і розяснити гаразд усю ситуацію, заки зважується отруїти його. Нехай, що Мавра потверджує їй правдивість слів Андронаті. Алеж, в таких ділах, як ті, що звязують трагічним узлом Гриця, Настю і Тетяну, де справа стоїть на вістрю меча і де доходить до боротьби на життя і смерть, воно зовсім неймовірне, щоб головні герої не брали справи в свої руки, а посилалися на посередніх людей. Аджеж тут від **певности** залежить усе, а якуж певність усилі заручити стрічний Циган, якого Тетяна бачить вперше і востаннє; а далі й Мавра, хоч добре відома Тетяні, то все таки чужа Настці і Грицеві, бо Гриць був в неї всього раз (вона ворожила йому) і Мавра аж опісля дізнається, що Гриць її дитина? Неймовірним видається мені й те, що стара Дубиха, така сувора вдачею (хоч і любляча мати) не дізнається за весь час кохання Тетяни з Грицем про небезпечну тайну своєї одинокої, так пильно нею стороженої дитини. Взагалі романтики (у відемнім значінню цього слова) в нашім оповіданню може дещо за багато, як в поодиноких сценах, так і в формі, настільки щедро розливній дикцією, що місцями виходять ритмічні цілости. Читач так і почуває, що тут достроюється все до тону народньої пісні, і тому цілість нашого оповідання — ущерть лірична. В характері Тетяни зазначується ліричний уклад не тільки тонкістю її любовного почуття, але й її оконечною безпомічністю в боротьбі за пропадаюче щастя, значить — і та донька ґір і пралісів в суті речі також не спосібна до життевої боротьби; така мягка вдачею, як і всі инші її посестри в ґалерії поетичних постатей Кобилянської. Вонаж навіть завдаючи смерть Грицеві отруйним зіллям — при чім читачеві неясно, як Гриць дістає в руки напій? — робить це в Кобилянської не з помсти за Грицеву зраду, а навпаки, в добрій вірі, що зможе зіллям убити те лихо, що в Грицю сховалося (ст. 153). Тут Кобилянська відступає вже від традиції народньої пісні основно, ослаблюючи через те у своїй концепції не тільки тверду льоґіку нашого переказу, але і його прегарну простість, бож дівчина отруйниця в нашій пісні („Ой не ходи, Грицю, та на вечерниці") це все инше, тільки не така мягкосердна пташечка, як розніжена пестійка Дубихи. Отруйниця в народній пісні — то „чарівниця справедливая"; вона чарівниця і „зілля знає", а Гриця кохає „заздрісно". Її відношення до матери не таке вишукано-поетичне, як у Кобилянської між Тетяною і Дубихою, бо, як бачимо з пісні, її мати бє, а ще до того лає її „сукою". А вона зовсім не гадає прислонювати свого вчинку такими просто фільософічними вигадками, як Тетянине „лихо, що сховалось у Грицю"; вона просто й отверто говорить про свій „жаль, що ваги не має", і не тільки признається до свого вчинку, але зі злорадністю довершеної помсти кличе до мертвого Гриця:

„Най ся Грицуньо у двох не
[кохає!
Оцеж тобі, Грицю, за тоє за-
[плата:
Із чотирох дощок темная
[хата!"

Це по мойому — **характер,** твердий несхитний, свідомий себе і своєї сили характер. І колиб Кобилянська партнерку Гриця начеркнула згідно з народною піснею таким твердим, відомим себе характером, то не тільки Тетяна, але й ціле оповідання виглядалоб зовсім инакше. Воно малоб вартість життевої правди у примінennю до найглибшої душі **нашого** народа і нашого побуту, не являлосяб такою штудерно конструованою романтичною вигадкою, як наше оповідання. І накреслюючи Тетяну вповні уверенною партнеркою Гриця, Кобилянська не потребувалаб за весь час оповідання Маври як романтичної дорадниці Тетяни та властивої носійки чарівничого моменту тут, не потрібувалаб запутаної акції з Андронаті та з його романтичним укриванням себе Гриця перед Маврою аж до самого кінця оповідання. По мойому найглибшому духові така концепція з Циганами, з циганським підкидком, що зростає десь там на границі, а відтак як лицар уганяє на коні, кохає прекрасну кралю в лісі, заходить до ворожки, яка є його матірю, а не знає про те, і вона звону не всилі стрінутися зі своїм батьком, хоч чує його голос (46/49) — така романтична концепція, кажу, не українська, а німецька. І коли де зазначилося в Кобилянської те, що вона вихована на німецькім письменстві і під німецькими впливами, то саме в оповіданню „В неділю рано зілля копала". Я признав з самого початку, що інтродукція із судом над Маврою та його закінченням змальована авторкою з усею принадою пів-казкового сюжету. Але за виїмком прекрасно змальованого середовища природи — все те українській душі — чуже. І чужі нам і той поетичний Гриць і навіть та вщерть виніжена Тетяна, яка далеко більше пригадує олицетворену поетичну мрію в стилю німецької романтики, ніж здорову українську дівчину з духом української верховини й українського ліса. Яка дуже инакша, яка правдива і захоплююча є та українська жінка Параска в „Некультурній" Кобилянської! Скількиж найчудовішої поезії є в неї, скільки живої як кров краси, а проте скільки радісної сили, самопевности і характеру! Бо тут Кобилянська покидає романтичні конструкції зовсім, а бере кожну рисочку, кожне слово зі скарбниці живого життя народу. А в оповіданню про Гриця і Тетяну трохи не кожна лінія малюнку підібрана по правилам поетичного ідеалізування і прикрашування. Тільки в останніх картинах тут, у сцені горячкового фантазування Тетяни на груди матери (148/150), та у сцені, як найшли її утопленою (160/161), Кобилянська сотворила щось таке глибоке і щиро-людське, що ним наше оповідання стоїть, на мою думку, як літературний твір і буде стояти, як довго українська література.

(Конець буде).

ЯПОНСЬКІ ПРИПОВІДКИ ПРО ЛЮБОВ І КРАСУ.

Краса без чесноти, це цвітка без запаху.

Гарна дівчина має в житті богато нещастя.

І родичам подобається гарна зачіска дочки.

Дівчина найгарніша, коли їй двічи по вісім літ.

Любов це обманниця.

Бути залюбленим означає кінець щастя.

Любов утікає перед розсудком.

Жінка найпохопніша до любови в середніх літах.

Любов не знає ріжниці між низьким і високим.

НЕ ЗМІНЯЄ СЛОВА.

„Кілько тобі років, любцю?"
Муж жінки питає.
„Двацять вісім, орле сизий",
Жінка одвічає.
„Ти-ж мені три роки тому
Те саме казала!
Тепер бачу, що ти сей раз
Неправду сказала".
„Ні, се правда! Повір, любий!
Бо я вдачу маю:
Як раз скажу своє слово,
То вже не зміняю".

Мих. Кумка.

ТРИЧІ ЗАРУЧЕНА.

(З турецького).

Один дервіш у країні коросан вибрався на прощу до Мекки. При прощанні сказав він до жінки і сина:

— Слава Богу, моя дочка вже виросла. Коли б за час моєї неприсутности скотів зайшов порядний чоловік узяти її за жінку, то віддайте її за нього. Бо хто знає, чи я вернуся.

Громада паломників, із якою вирушив, по дорозі все більшала. Молодий чоловік, на імя Неджеб, був між ними. Із ним заприязнився небаром дервіш. Не розлучалися ні в день ні в ночі. Дервіш розказував про свою батьківщину, свою родину, а також про свою дочку. Молодий чоловік не міг наслухатися про неї, просив, щоби все наново змалював йому її словами. Вкінці дервіш обіцяв, що як Бог поможе їм вернутися, Неджеб візьме його дочку собі за жінку. Оба прибоїціяли бути вірними тій обітниці.

Тимчасом і дервішів син вийшов із дому, у яких справах. І він заприязнився на тій мандрівці з молодим чоловіком, що звався Заріф. Із ним ділився хлібом, спав із ним в однім шатрі. Любилися як брати і погодилися, що як вернуться, то Заріф оженитися з його сестрою. Дервішів син був щасливий, що таким легким способом сповнить батькове бажання.

Але в дома приключилося, що підчас неприсутности батька й сина прийшов молодий, знатний чоловік, що звався Назіф і бажав узяти дервішову дочку за жінку.

— Добре, я обіцяю тобі її, — сказала мати — але весілля не може відбутися скорше, аж вернеться мій чоловік або син.

Доля хотіла, що побожний дервіш і його син, оба того самого дня, ба в тую саму годину, вернулися на батьківщину. І сталося так, що прибіг і той молодий чоловік Назіф, якому мати прибоїціяла свою дочку. Так зійшлися всі три наречені. Дуже перелякались і збентежились. Але ніхто ніхому не міг нічого закинути; кождий ділав у найліпшій думці. Весь день сиділи всі мовчки і безрадно. Щойно під вечір промовив перший Неджеб:

— Нема що говорити, я тут маю першенство, бо я дістав приречення від батька.

Заріф сказав:

— Як то? Батько поставив сина на своє місце: я маю приобіцяно від сина.

Назіф сказав:

— Ні, батько рівночасно становив заступниками своїми матір і сина. Алеж бо мати має першенство перед сином, а я маю прибоїціяно від матери!

Заки оглянулися, вибухла суперечка, що аж стіни дрижали. Збіглися сусіди, але ніхто не був мудріший від старого дервіша. Не знали, як зарадити цьому. Навіть Соломон, коли б ще жив, не знав би тут розсудити.

А дівчина сиділа в сусідній кімнаті і налякалася тих криків. Їй було так соромно, що не хотіла показатися навіть своїй рідній матері. Ба, її смуток був такий великий, що в горячці мусіла положитися до ліжка, чахла і до кількох днів померла. Не помогло голосіння батьків; не оставало їм нічого, як обмити дочку, зодягнути та похоронити.

Після похорон в усі три наречені не в силі були розлучитися з могилою. Сиділи ще навіть, як із неба спустилася темрява і найрадше були би розпрощалися з цим життям, таким великий був їх смуток. Як показалися перші зорі, сказав Неджеб:

— Я ніколи не бачив її лице! Чи маю би я ждати аж дня воскресення? Я не всилі так довго ждати, я загину! Вже тепер рад би я глянути бодай на неї.

— Коли хочеш цього, то пробуй тепер, — сказали там ті два — в день воскресення не вдасться воно тобі, бо чим оправдаєш своє право?

Неджеб був ніжний тілом, але він зараз узявся за діло, отворив гріб, витягнув тіло, тужно й болюче глядів на бліде лице. Але тут підступив Заріф і видивився. Нараз сказав він:

— Брати, я гадаю, що не помиляюся, коли скажу, що бачу знаки життя в цьому лиці. То не є краска смерти, то свіжий подих на лиці, який може обявлятись лише тоді, коли в тілі є ще багато крови! Мусимо бити її тіло і то сильно, щоби знову огрілося й ожило. Та ба! хто́ж міг би це зробити, таким жорстоким бути для цього ніжного тіла?

— Я радо візьму це завдання на себе, — сказав Назіф — ліпше бути битим як умерлим.

І він виломив гилю з дерева, обчімхав і давай бити дівчину наче божевільний. Аж піт полився з нього, але він бив. І глянь! Ніжне тіло почервоніло, а далі стало й ворушитися. Вкінці дівчина піднялася, глянула здивовано на зорі, на гроби, на трьох молодців, стрясла з зимна раменами.

Молодці зняли зі себе своє верхнє одіння, щоби вкрити ним дівчину, і знову счинилася суперечка, ще завзятіша, як передтим.

— Геть від неї! Вона до мене належить. Я добув її з гробу! — сказав Неджеб.

— А хто перший запримітив, що вона жиє? — питався Заріф.

— Але я бив її, поки вона не підвелася! Ви не мали відваги на те! — говорив Назіф.

Почалась бійка; вони качались по землі, один одного кусав наче звір.

— Пробі! — плакала дівчина — через вас мене нещасну люде невинно взяли на язики. Чи ще мало цього? Ви можете сказати, що любите мене, а так поступаєте? Заведіть мене до моїх батьків! Скінчіть вашу суперечку!

Засоромлені молодці перестали бійку і мовчки, безлюдними улицями привели її до дому. Батько, мати, брат не знали слів подяки Господеві, як побачили живою тую, яку вже мали за померлу.

Одначе дівчина задержала в очах блеск наче з тамтого світа. На другий день попрощалася, дала обстригти собі волосся і пішла до монастиря, щоби на все бути ближче тамтого світа.

Переклав

Михайло Ходорівський.

УКРАЇНСЬКИЙ БАС МИХАЙЛО ШВЕЦЬ ВИСТУПИТЬ НА ЮВИЛЕЮ ЗАЛІЗНЯКА В БРУКЛИНІ.

Українська кольонія в Бруклині буде мати нагоду видіти, як Залізняк бореться, **в неділю, 7. жовтня, в Укр. Нар. Домі, 101 Гренд ул.** З нагоди 5-літнього ювилею Залізняка буде **великанський концерт і баль**, виступлять найкращі артисти співаки і співачки, танцюристи і музиканти. Сам Залізняк буде боротися, а відтак буде конкурс. Найкрасша дівчина дістане іспанський шаль. Запрошується всю українську кольонію з Бруклина і околиці до численної участи. **Початок в год. 5-тій пополудни.** 228

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

КЛІВЛЕНД, О.

З хрестин на інвалідів.

В тов. Задерецького відбулися хрестини, а чесні гості при забаві не забули за край і зложили $8.50, призначуючи їх на інвалідів у краю.

Збірку відослано до Обєднання.

Жертвували по $1: Коцішевський, Задерецький, Стеник, Качуровський, М. Когут, Пачковський; по 50 цнт.: Сушко, В. Когут. Кухаришин, а по 25 цнт.: Захарчук, Чайка.

Ю. Коцішевський.

ГЕМТРЕМК, МИШ.

На революційну пресу.

На піддержання революційної преси і такоїж роботи в старім краю зложили слідуючі на часопис „Сурма":

П. Крушельницький $5, Юстина Горішна $2, а по $1: П. Войтович, А. Патра, І. Андрущко, Д. Марцинюк, Н. Голуб, М. Сосновський, Г. Кравчишин, Д. Войтишин, Ю. Бурак, Д. Вавриків, Г. Герман, П. Андрушків, М. Костюк, М. Войтишин, І. Іванчук, С. Шумяк, Ю. Шалавило, І. Гришко, А. Гадовський, О. Сигда, І. Мудрак, Н. Н., С. Поглод, а А. Качмарський 50 цнт.

Разом відослано до Обєднання $30.50.

А. Патра.

МІННЕАПОЛІС, МІНН.

На революційний фон.

З концерту української православної громади в память Франка переслано половину чистого доходу в сумі $10.25 на революційний фонд у старім краю.

Гроші вислано через Обєднаннє.

И. Ковалів.

НА ОХОРОНУ НАШОЇ МОЛОДІ В КРАЮ.

Делегатка Українського Краєвого Товариства Охорони Дітей і опіки над молодю, п. Михайлина Говиковичева переслала дальші збірки на цілі сего товариства та на Діточий шпиталик у Львові і зібрала дальші жертви в слідуючих громадах:

Фол Ривер, Масс.:

Я. Оленчин 1 дол., М. Вербінський 1 д., Т. Смета 1 д., П. Крачківський 70 цнт., І. Мамчак 1 д., С. Шеревоха 1 д., А. Погубіла 25 ц., С. Дутка 1 д., М. Бороденка 1 д., М. Федірка 1 д., Н. Богара 1 д., П. Кульбаска 50 ц., Т. Кіт 1 д., Гр. Манькут 1 д., В. Українець 1 д., С. Пильчинська 1 д., І. Ніжаловська 25 ц., Ю. Чарковська 25 ц., М. Стахів 50 ц., І. Кузла 1 д., Е. Андронік 50 ц., М. Совецький 50 ц., Д. Біликовська 50 ц., І. Берчишин 1 д., П. Бішко 50 ц., Е. Дубина 50 ц., Т. Лисий 1 д., М. Костик 2 д., А. Гречух 1 д., С. Сасчин 50 ц., І. Ковальовська 1 д.

Разом $25.45.

Збірка у греко-кат. церкві в Менчестер; збірку зарядив о. Скроцький.

Зложили: А. Боднарчук 1 д., П. Осолінський 1 д., В. Максимець 1 д., В. Петрів 1 д., Н. Ковальчук 1 д., М. Нога 1 д., І. Пітула 1 д., П. Кухар 1 д., П. Ковальчук 1 д., В. Голота 1 д., В. Качмарик 1 д., И. Петрик 1 д., І. Харко 1 д., І. Тижбір 1 д., І. Струсь 1 д., М. Пішко 1 д., Я. Заяць 1 д., Ю. Дацків 1 д., І. Ковалевський 1 д.; з дрібної збірки $8.07.

Разом $28.07.

Збірка в укр. православній церкві (парох о. Бенет): $16.87.

В Бостон, Масс., зложили:

Н. Давискиба 5 дол., Ю. Б. Кучерява 3 д., о. М. Кучер 2 д., В. Коссован 5 д., М. Кіктик 5 д., Ф. Боднар 1 д., Е. Ничай 1 д., В. Ничай 1 д., Я. Старущок 1 д., Т. Дацько 1 д., Ю. Романів 1 д., П. Бачинська 1 д., С. Бартків 1 д., М. Панкевич 1 д., Т. Галатин 50 ц., М. Дацко 1 д., М. Іщук 25 ц., Н. Н. 25 ц., Балицька 1 д.

В укр. православній церкві (парох о. Кучер): Д. Кузь 5 дол., П. Боднар 1 д., І. Чічка 1 д., О. Панькевич 1 д., С. Антонюк 1 д., І. Берестецький 1 д., І. Теличин 1 д., М. Івашків 1 д., Е. Місіловська 1 д., А. Смарж 1 д., В. Боднар 1 д., П. Ульчак 1 д., А. Грицевська 1 д., А. Хома 1 д., С. Ярош 1 д., Д. Аяшкевич 1 д., П. Завальнюк 1 д., М. Щука 1 д., Гр. Катрейко 1 д.; дрібні збірки $11.05. — Разом $34.05.

Укр. Молод. Товариство „Відродження" 5 дол.

Збірка в катол. церкві (парох о. Ковальський): о. Ковальський 10 дол., С. Ірха 1 д., М. Кінко 1 д., В. Кінко 1 д., В. Вархолек 50 ц., І. Грицко 1 д., М. Бідак 1 д., Т. Сордженд 1 д., Р. Кичис 1 д., Д. Зафко 1 д., У. Хабра 1 д., З. Костурко 50 ц.

Збірка в Вунсакет, Р. Ай.

Збірка в церкві: Парох о. В. Каськів 2 дол., А. Джаман 2 д., В. Патрило 2 д., Гр. Кічак 1 д., В. Чарний 1 д., В. Кучерявка 1 д., Гр. Голик 2 д., М. Бардачевський 1 д., М. Чагарин 1 д., С. Рогожан 1 д., М. Карась 1 д., В. Кушнір 1 д., В. Бурак 1 д., А. Борис 1 д., І. Стрик 1 д., О. Косюк 1 д., І. Тепер 1 д., М. Копернюк 1 д., М. Яцишин 1 д., П. Романович 1 д., В. Кінаш 1 д., А. Каськів 1 д., А. Бровчук 1 д., А. Самборська 1 д., П. Липська 1 д., А. Бурачок 1 д., І. Затонський 1 д., А. Швець 1 д., М. Вецал 1 д., П. Гук 1 д., Ф. Пригода 1 д.; дрібні збірки в церкві $20.94. — Разом $55.94.

ПОДЯКА

Отсим почуваюсь до милого обовязку зложити прилюдно на сім місци щиро-сердечну подяку Укр. Народному Союзові і його урядникам за скоре виплачення мені посмертного по бл. покійному моєму мужови Теодорови Ковальчукови, членови в. 203. Складаю також подяку Братству Пр. Тройці і Товариству Запорожська Січ за красні вінки на домовину покійного і за численну участь з прапорами в похороні і віддання послідної прислуги свому товаришови. Нехай Укр. Народний Союз розвивається в сотки тисяч членів, а майно Союза нехай збільшиться в десятеро.

Софія Ковальчук, вдова, Текля, Анна, Іван, Василь, сироти.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА"

З ПОДОРОЖІ ДО ДАЛЬМАТІЇ.

(За 2000 літ не зденаціоналізували народу.)

Турки і Венеціянці воювали за Дальматію цілі століття, а найгірше на тім виходив славянський селянин. Населення Дальматії все боролося тяжко за істнування.

В Карсті робітники лупають камінь, а кораблі вивозять цемент. Головно в карстському порті Сальона. Довкола димляться комини фабрик цементу. Працюють день і ніч. Колись давно в пристані Сальона причалювали военні кораблі Римлян.

Щоби забезпечитися в тих урожайних місцях, які пощадив вітер зв. бороєю, мешканці побудували між Сплітом і Трогіром сім замків. Італійці переменували Трогір на Трав. У старину це місто Греки називали Трогіріом, а Югославяне й нині називають Трогіром. У тих замках жили італійські начальники, які вели селян у бій проти півмісяця. Родини, до яких належать ці старі замки і багато землі, живуть від століть у тій багатій околиці.

Цікава тут справа з мовою. Римляне зглядно Італійці від 2000 літ стараються зіталійзувати східну половину Адрії, та це їм не вдається. Малесенькі дроби італійської менщости в Дальматії нема що й згадувати. Але ці італійські менщости мають тут величезні добра (бенефіцій), а живеться у Дальматії тим Італійцям багато краще як Італійцям в Італії! Славяне й Німці в країні Муссолінія не мають і десятої частини тих прав, які мають тих кілька сот Італійців у Дальматії.

Пани тих сімох замків і великих посілостей зачисляються до Італійців. Родові назви їх італійські, але імена вже від століть славянські. В місцевости Люкщіця є замок Віттурів, понурий, побудований з великих бльоків каменя аж геть у море. У пивниці стояли давно военні кораблі, які широким каналом випливали на море. Канал уже засипаний, а біля замку є тепер сільський майдан. Неподалеки, серед старих кипарисів, лаврів є замок і капліця родини Розані. Миленко Розані любив Добрилю з дому Вітурі, але вона була заручена з иншим, бо між обома родинами була здавна незгода. Обоє нераз сиділи в запашній тіни цвітучих помаранч, миртів і густих лаврових живоплотів. Наче Ромео, і Юлія. Стріл із бальконy. Миленко лежить у своїй крови, а за ним умирає Добрилля Вітурі. Хорватський поет Кошутіч написав на цю сумну тему пєсу в італійській мові. Оба народи тут перемішані, кождий шляхтич має два імена: одно італійське й одно хорватське. Ніхто не вміє сказати, де зачинається Італієць а де кінчиться Хорват. Але нарід є славянський. Плекає гарний виноград. Виноградники тягнуться вгору, аж геть до неврожайного Карсту. В огородах ростуть пальми з пірчастим листям. Ясніють тут і черешні, помаранчі, цитрини, каштани, горіхи; збіжа достигає тричі до року.

Що то з такої багатої країни можна зробити! А всюди запримічується недостача підприємчивости. Люди охлялі, а багаті власники великої посілости розтрачують гроші.

Містечко Трогір, колись горде торговельне місто. Корінтійці основали це місто більше як 2200 літ тому. Нині воно далеке від комунікації, замешкане вбогими рибалками й огородниками. У вузких уличках, між старинними будинками порозвишуване білля. На мурах кольишньої твердині бавляться діти, ростуть корні капару, що приносить великі жнива. Листя його наче шкіряне.

Місто Сібеник, то цікава пристань фйордів, ще може гарніших від скандинавських, бо осяяних південним сонцем. Сібеник то зовсім инакше місто від усіх инших дальматинських міст. Тут уже кипить промисл. Численні фабрики переробляють невроджайне карстове вапно на штучні погної, які висилають аж до далекої врожайної Індії. А сам Карст то сумна країна. Кілька овечок скубає ціп, стебельця трави. Люде тут замкнені в собі, невеселі. Страшно глядіти, як то некультурні Романе винищили тутешні ліси, а з ними весь край. Земля, що колись покривала тут тверді скелі, зникла безслідно. Ніяка людська сила не направить того, що раз знищили Італійці.

А вже здалека чути гук, ще трохи далі долина, зелень, тополі, верби, посеред них довге, темно зелене озеро Керка, з якого вистають темно-червоні скелі. В дійсности, то не озеро, а ріка здержана в бігу величезними скелями, могучими каскадами, з яких 70 м. висоти паде вода величавими порогами. То найбільший водопад південно-східної Европи.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

Mr. I. Knowitt He thought that a comedian couldn't be serious By Thornton Fisher

